

ОВЛАСТЯВАНЕ НА МЕСТНИТЕ БИЗНЕС ОБЩНОСТИ
ЗА МОБИЛИЗИРАНЕ НА ЧОВЕШКИЯ ПОТЕНЦИАЛ

Трудова миграция към България – история и настояще

ДОЦ. Д-Р ПЕТКО ХРИСТОВ

ИНСТИТУТ ЗА ЕТНОЛОГИЯ И ФОЛКЛОРИСТИКА С
ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

BULGARIAN
SCIENCE
FUND

Резултатите са от изследване по проект: „Културна интеграция и адаптация на имигрантите в България“, финансиран от ФНИ-МОН (Договор ДН 20/8 от 11.12.2017 г.); период на изпълнение 2018-2021

Исторически форми на трансгранична трудова мобилност

- ▶ - трансхуманно животновъдство
- ▶ - мобилен аграрен труд
- ▶ - миграции на строители (*дюлгери*) и занаятчии (грънчари)
- ▶ - българските градинари из Централна Европа
- ▶ - презокеанските миграции от началото на ХХ век

Привличане на имигранти в страната

Стимулиране на заселванията в страната.

- 1880 г. Закон за българското поданство (променян 1883 и 1903)

„Българско гражданство се придобива по заслуги, чрез осиновяване, женитба и натурализация“

- 1880 г. Закон за населяване на ненаселените земи в България (променян през 1891 и 1902 г.)

В член 1. от закона се отбелязва, че в тези земи *„могат да се заселват единствено българите от чужди земи, занимаващи се със земеделие и скотовъдство“*

Ограничаване на миграциите от България

- ▶ - **1907 г. Закон за емиграцията** (изменен и допълнен през 1927 г.)

Предвидените в него действия се отнасят единствено до емигриращото от страната българско население и целят ограничаване на изселването му

- ▶ - „Ведомост за числото на българите, отпътували до 15 ноември 1907 г. за Америка“

Констатира се, че напускат страната предимно българи от **Северна България**. За периода **1904-1907 г.** миграционният поток към Америка наброява:

- ▶ Русенски окръг (8000 души); **Търновски** (6000); Шуменски (4 000 души); **Плевенски (2000); Врачански (1000)**; срвн. София и Софийски окръг (99), Пловдивски окръг (96) и т.н.
- ▶ - след 50-те години – мерки, целящи изключителното ограничаване на свободната емиграция на българско население.

Според Закона за задграничните паспорти от 1969 г., Наказателния закон от 1951 г. и Наказателния кодекс от 1968 г. този тип деяние се третира като престъпление и се наказва.

Бежанците от български произход

Последици от Руско-турската война 1877-1878 и Кресненско-Разложкото въстание след Берлинския конгрес – ок. **15 000 бежанци**

1880 г. Закон за разни клонове на министерството на вътрешните дела

Илинденско – Преображенско въстание 1903 г. - само за четири месеца (от август до ноември 1903 г.) в страната търсят спасение **25 000 бежанци**

Законали за свръхсметен кредит от 500 000 и 300 000 лв. за поддържане бежанците от Македония и Одринско (1903)

Последици от Първата световна война – над 250 000 бежанци.

Бежански заем, отпуснат от ОН на Царство България – 2, 4 млн. брит. лири и 4, 5 щатски долара. До 1931 г. над 30 000 бежански семейства (около 200 000 души) са настанени и стопански устроени на 1 милион дка земя. Построени ок. 10 хил. „Шаронски къщи“.

Последици от Втората световна война – ок. 100 000 бежанци и преселници от Беломорието, Вардарска Македония и Западните покрайнини, получили българско гражданство едва през май 1950 г.

- 1945 г. част от бежанците – ок. 40 000 души са насилствено върнати в Титова Югославия, на територията на формираната във Вардарска Македония Народна Република Македония
- 1945 г. завърналите се в Царство България ок. 2000 „таврийски“ българи са депортирани в Сибир

Бежанците от небългарски произход

Арменци

- ▶ - в периода 1894-1896 г. – ок. 20 000 арменци бягат в България след репресиите в Османската империя
 - ▶ - през Балканските войни 1912 – 1913 г. – арменците в България достигат 35 000
 - ▶ - в периода 1915 – 1922 г. – още 22 000 арменци получават убежище в България
- (според данните на НСИ от 2011 г. в България живеят 5615 души с майчин език арменски)

Гърци

1949 г. в България има 4 500 гръцки политически емигранти,
1950–1951 г. пристигат още 200 души.

Променена политика в периода 1945 – 1989 г.

Идеологизация на мобилността.

Имиграция от СССР, страни от „Източния блок“ и от „Третия свят“ – по икономически и образователни причини

- съветските специалисти
- от 60-те до края на 80-те години на ХХ век в България са приети за обучение десетки хиляди младежи с леви убеждения, на които българската държава предоставя стипендии;
- през 70-те години средно годишно в България идват около 360 студенти от Африка, като броят им през 80-те години надхвърля 400 души годишно.

Трудова имиграция

- края на 70-те години на ХХ век между България и Виетнам се подписва трудово споразумение. През 80-те години общата численост на виетнамците в България достига **15 000 души**, заедно със студентите и специализантите.

Закон за трудовата миграция и трудовата мобилност (ЗТМТМ), приет 2016 г.

1 юни 2021 г. – публикувана **Оценка на въздействието на ЗТМТМ**, изготвена от Министерство на труда и социалната политика

- Според НАП регистрираните трудови договори на територията на страната, сключени с граждани на Европейския съюз (ЕС) и Европейското икономическо пространство (ЕИП), както и с чужденци - граждани на трети държави, се повишава от 2015 г. насетне и през 2020 г. достигат вече за над 40 000;
- близо 30 000 са трудовите договори на граждани на трети държави, най-вече **Руската федерация, Северна Македония, Украйна, Турция, Молдова, Сърбия и Сирия**;
- през последните години броят на руските граждани тенденциозно и съществено намалява (с близо 1/3);
- Регистрирана заетост на граждани на ЕС, ЕИП и Швейцария достига над **12 хиляди заети през 2020 г.** като по държава на произход най-голям брой са гражданите на **Гърция**, следвани от тези на **Румъния, Италия и Полша**.

Сключени договори и регистрирана заетост на чужди граждани

Източник: НАП

Граждани на трети държави

Граждани на ЕС, ЕИП и Швейцария

2015

2016

2017

2018

2019

2020

Според данните на Агенцията по заетостта:

- издадените **Единни разрешения за пребиваване и работа (ЕРПР)** продължават да се повишават, дори през 2020 г.

вероятна причина – намаляване на таксата за работодателите от 400 на 100 лв., увеличение на допустимия процент чужденци в едно предприятие (от 10% на 20%, а за малките и средни предприятия – на 35%), намаляване на срока за предоставяне на решението на изпълнителния директор на Агенцията от 30 на 20 дни и т.н.;

- разрешения тип **Синя карта на ЕС** – изключително бързо увеличение след 2017 г., достигайки **533** през **2020** година.

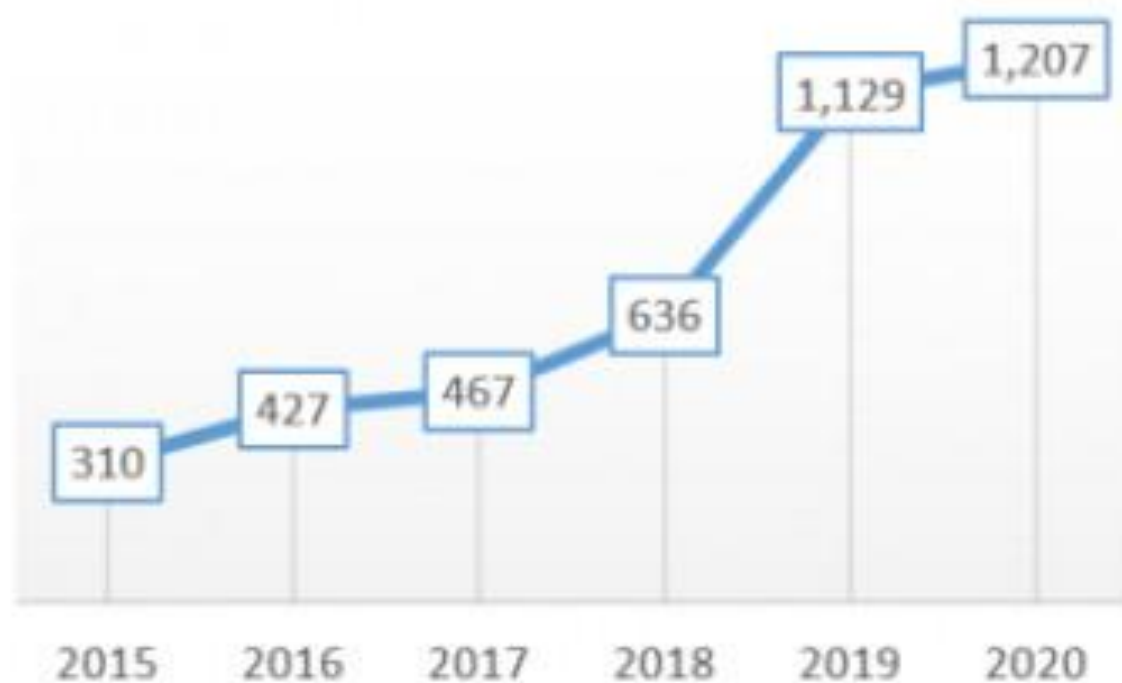
вероятна причина - въведеният през месец януари 2017 г. **Списък с професиите**, за които има недостиг на висококвалифицирани специалисти на българския пазар на труда;

Най-голямо е свиването на броя на разрешенията за сезонната заетост до 90 дни.

* Данните са от публикувана на сайта на Института за пазарна икономика (ИПИ) статия на Зорница Славова.

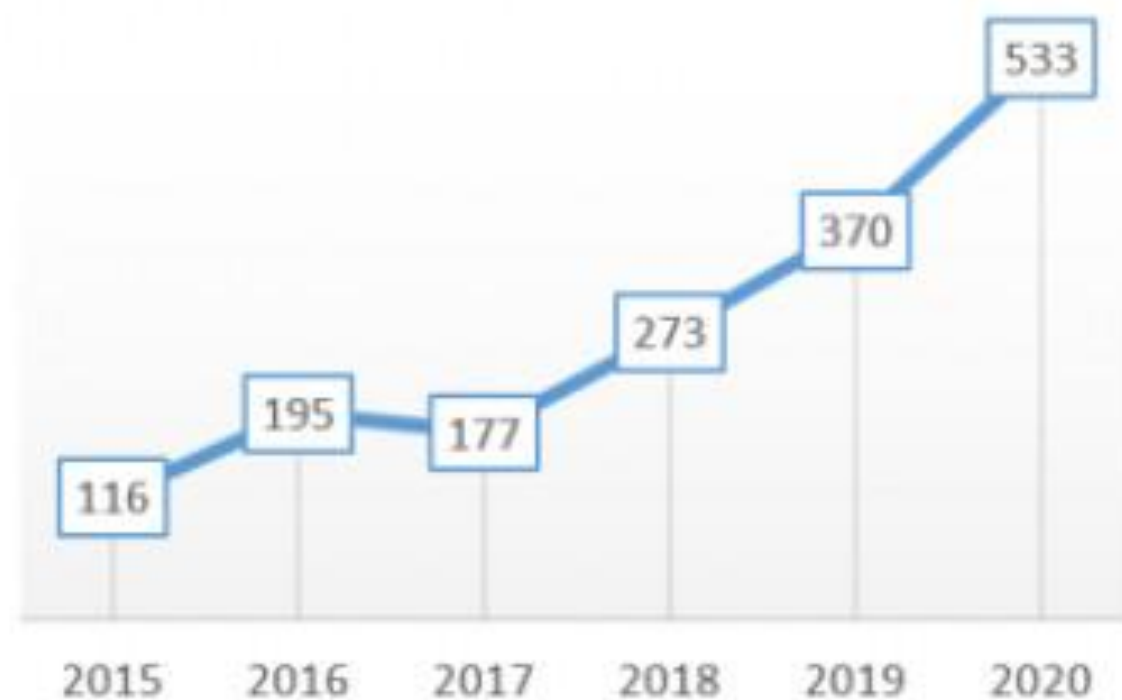
Издадени Единни разрешения за пребиваване и работа

Източник: АЗ

Издадени разрешения "Синя карта"

Източник: АЗ

Какво следва?